

Voordrachten van J.J. Cremer in 1870.

Algemeen handelsblad, 29 december 1869:

Het zal velen onzer stadgenooten zeker aangenaam zijn te vernemen, dat de Heer **Cremer** spoedig weder hier ter stede zal optreden. Hij stelt zich voor den 6den Januarij e.k. in het Odéon zijn bekend „Paauwen Veerke” voor te dragen.

Algemeen handelsblad, 4 januari 1870:

DONDERDAG 6 Januari 1870,
VOORDRACHT
VAN DEN HEER
J. J. CREMER,
Het Paauwenveerke,
in ODEON, des avonds 8 ure.
Plaatsen kunnen besproken worden aan het Lokaal Woens-
dags 5 en Donderdag 6 Januari van 11 tot 3 ure. (170)

Het vaderland, 8 januari 1870:

van Maanen te nemen, deelen wij nader mede.

Amsterdam, 7 Jan. — Driekoningenfeest in het Paleis voor Volksvlijt, voordracht door Cramer van zijn Pauwenveerke in Odeon, en het benefiet van den heer Tjasink in den grooten schouwburg, bij welke gelegenheid een nieuw tooneelwerk van den heer Tinbergh werd gegeven, getiteld: Jan Van Leiden, de Koning van Sion. Ziedaar wat voor velen het doen eener keuze gisterenavond nog al moeilijk maakte. En op dien avond nu trad ook de heer Zaalberg van 'sGravenhage in Frascati op, om tot zijn talrijke vrienden in de hoofdstad te spreken over het Concilie te Rome tegenover de moderne maatschappij, en daarna de belangwekkende figuur van pater Hyacinthe in een helder daglicht te plaatsen. De ruimte, waarover voor een bericht in de dagbladen kan worden beschikt, laat niet toe een overzicht te geven van den rijkdom van denkbeelden en woorden, waarmede deze geroutineerde spreker zijn gehoor wist te boeien. Beurtelings indrukwekkend en schertsend, sarcastisch en gloedrijk, legde hij al het gewicht zijner eigenaardige persoonlijkheid in de schaal om die ten voordeele der nieuwere richting te doen overhellen. De ademlooze stilte waarmede zijn 4 a 500 toehoorders van allen rang en stand en van elke gezindheid zaten te luisteren, werd soms afgebroken door een onwillekeurig opgewekten lach of een niet langer te bedwingen applaus. Meester van zijn onderwerp, meester van het woord en in uiterlijke voordracht uitnuntende, offerde hij zijn onderwerp slechts een enkele maal op aan het mededeelen zijner eigen ervaringen welke, bij de schetsteekening van het kerkelijk leven in Nederland, doorschemerden voor hen die nader bekend zijn met de lotgevallen van dezen kanseldienaar, wiens optreden blijkbaar een diepen indruk maakte en wiens lezing onbetwistbaar veel goeds kan stichten.

Algemeen handelsblad, 8 januari 1870:

Een zeer talrijk publiek had gisteren avond zich verzameld in het Odeon, ter bijwoning van de voordracht van den heer **Cremer**. Voordracht, voorstelling, welke van deze beide woorden zou geschikter wezen, om te kenschetsen hetgeen den hoorder hier werd aangeboden? Met uitnemend talent en stembuiging en toch zonder overdrijving weet de spreker de verschillende personen en toestanden van zijn drama als voor onze oogen te tooveren, zoodat zijne voorlezing niet zelden den indruk maakte van eene uitvoering op het tooneel, maar eene uitvoering, waarbij alle rollen op even voortreffelijke wijze waren bezet.

Het „paauweveerke“, die aandoenlijke verzinnelijking van het spreekwoord „hoogmoed komt vóór den val“, is te goed bekend dan dat wij noodig hebben zouden daarover uit te weiden. Toch zouden zij, die deze novelle alleen uit de boeken kennen, zich zeer bedriegen, indien zij meenden dat hun genot volkomen hetzelfde is geweest als dat dergenen, die het den schrij-

Vervolg:

ver zelven hoorden voordragen. Alles krijgt dan leven en beweging en de vele fijne trekjes, die de meesterhand verraden, komen eerst bij de voorlezing volkomen uit. Wij twifelen dan ook niet, of de heer **Cremer** zou den toehoorders, die gisteren hem met gespannen aandacht volgden, geen grooter genoegen kunnen doen, dan door weldra eene tweede voordracht aan te kondigen.

Leeuwarder courant, 14 januari 1870:

Twentsche courant, 15 januari 1870:

Naar wij vernemen is de Heer J. J. **Cremer**, van 's Gravenhage, voornemens op Maandag 24 Januarij 1870, op de bovenzaal der societeit alhier, eene zijner Betuwsche novel-
len voor te dragen.

Het vaderland, 20 januari 1870:

— De heer J. J. **Cremer** van 's Hage
a. s. Vrijdagavond alhier een lezing houden,
uitnoodiging van het bestuur der Vereeniging
tot het geven van lezingen door sprekers
elders.

Het vaderland, 20 januari 1870:

— De heer J. J. **Cremer** van 's Hage a. s. Vrijdagavond alhier een lezing houden, uitnoodiging van het bestuur der Vereeniging tot het geven van lezingen door sprekers elders.

Het vaderland, 21 januari 1870:

Groningen, 19 Januari. — De heer J. J. **Cremer** van 's Hage droeg hier gisterenavond zijn Betuwsche novelle »Bruur Joapik» voor. Een buitengewoon groot publiek was opgekomen om den begaafden spreker te hooren, waaronder verscheiden personen uit de provincie. Algemeen betreurt men het, dat de heer Cremer niet eenige keeren meer onze Noordelijke provincies komt bezoeken; het was ongeveer twee jaren geleden dat hij hier een andere van zijn novellen voordroeg.

26 februari 1870:

Doesborgh, 23 Febr. Gisteren avond had de tweede der aangekondigde letterkundige voordrachten plaats; voor een buitengewoon talrijk publiek trad de heer J. J. **Cremer** op. Was de verwachting van hen, die hem nog niet gehoord hadden hoog gespannen, zij werd zelfs overtroffen; zoowel door de getrouwe nabootsing van het Betuwsche dialect als door zijn miniek bracht hij allen in verrukking, waarvan door gedurig herhaald applaussement getuigd werd. Hij droeg ons voor zijn »Kru-semuntje» en terecht mocht hij dit stukje een teekening noemen met de pen. Het was een schoone teekening van het werkelijk leven, men leefde met de personen en in de toestanden die hij schetste. Ook de stukjes, die hij na de pauze voordroeg, »Of het mooi was» en »Een oude anecdote» voldeden algemeen en ieder keerde huiswaarts met den wensch dat **Cremer** niet voor de eerste en laatste maal de Drusus-rest bezocht zal hebben.

LEZING
VAN
J. J. Cremer.
(HET KRUZEMUNTJE.)
DONDERDAG 20 JANUARIJ 1870,
's avonds 7 ure,
in de Groote Zaal van den Heer IJ. VAN DER
WIELEN te *Leeuwarden*
Entrée één gulden.
Kaartjes zijn verkrijgbaar bij den Boek-
handelaar H. KUIPERS te Leeuwarden.
Plaatsen te bespreken Donderdag morgen
tusschen 10—2 uur, à tien cents extra.

Arnhemsche courant, 27 januari 1870:

* **Almelo**, 25 Jan. De talentvolle schrijver der *Betuwsche novellen*, de heer J. J. **Cremer**, bragt gisteren een eerste bezoek aan Twente, en vergastte het aanzienlijk publiek te Almelo op de onvergelykelyk schoone voordragt van *Bruur Joapik*, die met onverdeeld genot werd aangehoord.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 27 januari 1870:

* **Almelo**, 25 Jan. Gister avond hield de heer J. J. **Cremer**, in de bovenzaal der societeit alhier, eene voordragt van eene zijner *Betuwsche Novellen*. De zaal was eivol, terwijl allen, onder luide toejuichingen aan den talentvollen spreker, zeer voldaan huiswaarts keerden.

Arnhemsche courant, 14 februari 1870:

Naar wij vernemen heeft de heer **Cremer**, die op maandag den 21sten dezer in *Musis Sacrum* eene voordragt zal houden, op dringende uitnoodiging daartoe Bruûr Jaopik gekozen. Het zal dan juist tien jaren geleden zijn, dat hij deze Betuwsche Novelle voor de eerste maal hier voordroeg. Niet lang genoeg alzoo om den indruk te vergeten, maar lang genoeg om met genoegen de herhaling er van te hooren.

Vlaardingsche courant, 19 februari 1870:

— De op Woensdag jl. aangekondigde soirée musicale et littéraire had voor een talrijk opgekomen auditorium plaats, en wij vergisten ons niet toen wij zeiden dat deze avond een voor Vlaarding's ingezetenen zeldzaam genot zou opleveren. De jeugdige musici kweten zich vrij goed van hunnetaak, de cornet à piston verdient bijzondere vermelding, de heer J. Schumacher van Utrecht belooft in deze veel.

Doch voor alles hebben wij geen lof genoeg voor de voordracht van *het Pauwenveerke*, novelle van J. J. **Cremer**; het was ons dikwerf als hoorden wij **Cremer** zelve; de zoo terecht allerwegen geroemde novelle van **Cremer** zoo *uitstekend goed* voorgedragen, doet ons de hoop voeden, daar er nog zoovele andere keurige novellen van **Cremer** zijn, dat de heer H. F. C. H. Vincent ons nog dikwerf op een dier novellen in Overbetuwschen tongval onthalen zal.

Arnhemsche courant, 25 februari 1870:

Niettegenstaande een drietal vergaderingen, gisteren avond gehouden werden, was de zaal van Musis Sacrum, waarin de heer **Cremer** optrad, zeer goed bezet. Hij verdiende dan ook allezins een talrijk auditorium. De talentvolle voordragt van zijne geestige betuwsche novelle *Bruûr Jaopik*, zoo rijk aan schilderachtige tafereelen en geestige opmerkingen, werd tot het einde toe met onverdeelde aandacht aangehoord en voldeed weder even algemeen als elke voordragt, die **Cremer** houdt.

Eene schets te geven van de novelle, zal voor de meeste lezers overtollig zijn: *Bruûr Jaopik* is, gelijk alle hoofdpersonen uit Cremers verhalen, eene bekende type geworden, en voor hen, die het verhaal niet mogten kennen, geeft een resumé in geen en deele den indruk weder, dien de voordragt maakt. **Cremer** behoort onder de zeldzaam bevoorregten, die twee novelles te gelijk en met dezelfde woorden schrijven: een die gelezen en een die voorgedragen wordt. De *Bruûr Jaopik* dien men zelf leest, is een ander dan de *Bruûr Jaopik* dien men **Cremer** hoort lezen. Vandaar dat zijne novelle, al is zij algemeen bekend, toch nog altijd de kracht behoudt om velen naar de zaal te trekken, waarin onze begaafde landgenoot optreedt om haar voor te dragen.

Algemeen dagblad van Nederland, 26 februari 1870:

houden.

* HOOGKEPPEL, 23 Febr. Gister-avond had de tweede aangekondigde letterkundige voordracht voor Doesborgh en omstreken plaats. Voor een buitengewoon talrijk publiek trad de heer J. J. **Cremer** op. Was de verwachting bij hen die hem nog niet gehoord hadden hoog gespannen, zij werd zelfs overtroffen. Zoowel door de getrouwe nabootsing van het Betuwsch dialect, als door zijn mimiek, bracht de heer **Cremer** allen in verrukking, waarvan door gedurig herhaald applausissement getuigd werd. Hij droeg ons voor zijn „*Krusemuntje*”, en terecht mocht hij dat stukje een teekening noemen met de pen. Het was een schoone teekening van het werkelijk leven; men leefde met de personen en in de toestanden, die hij schetste. Ook de stukjes, die hij na de pauzen voordroeg „*Of het mooi was?*” en „*Een oude anecdote*,” voldeden algemeen. Ieder keerde huiswaarts met den wensch, dat **Cremer** niet voor de eerste en laatste maal de Drususveste bezocht zal hebben.

Het vaderland, 9 april 1870:

Korte berichten uit het Binnenland. —

De heer J. J. **Cremer** heeft Woensdag te Breda zijn *kruisemuntje* voorgedragen. — De brand van de katoen-

Franeker courant, 20 april 1870:

van niet geringere belangstelling in de eerste litterarische producten dan in zuidelijker gewesten. De geestige novellist en uitstekende orateur J. J. **Cremer** mogt dit ondervinden, toen hij vóór een paar jaren hier ter stede zijn »*Pauzeverke*» mogt voordragen. Andermaal worden wij door eene commissie van belangstellende ingezetenen in staat gesteld a. s. Donderdag den heer **Cremer** te hooren, — te bewonderen, mogten wij zeggen, wanneer het hier enkel te doen was om een volleerd dramaturg zijne talenten te zien debiteren; doch hier is meer te smaken dan een fijn kunstgenot, — hier worden de fijnste snaren der ziel in beweging gebracht, de werking van hartstogt en de handeling der onvervalschte deugd in zulke getrouwe omtrekken wedergegeven, dat de aandachtige hoorder met inspanning tot het eind toe luistert en gesticht en getroffen huiswaarts gaat. Een avond onder het gehoor van den heer **Cremer** doorgebracht, geeft genoeglijk herdenken voor langen tijd en aan welgeplaatste harten een blijvenden goeden indruk. Wij gelooven niet te veel te verwachten, wanneer wij dezen keer den heer **Cremer** een nog grooter auditorium toewenschen dan bij zijn vorig bezoek.

Harlinger courant, 20 april 1870:

HARLINGEN, 19 April.

Zelden, te zelden belans, komt het hier in de noordelijke gewesten voor, dat de sterren van de eerste grootte aan den letterkundigen hemel zich vertoonen en het meer beschaafd publiek in de gelegenheid stellen van haar licht genot te hebben. De enkele keeren evenwel dat zulks voorgevalt, geeft dat publiek in de noordelijke streken het overtuigend blijk van niet geringere belangstelling in de eerste litterarische producten dan in zuidelijker gewesten. De geestige novellist en uitstekende orateur J. J. **Cremer** mogt dit ondervinden, toen hij vóór een paar jaren hier ter stede zijn »*Pauzeverke*» mogt voordragen. Andermaal worden wij door eene commissie van belangstellende ingezetenen in staat gesteld a. s. Donderdag den heer **Cremer** te hooren, — te bewonderen, mogten wij wel zeggen, wanneer het hier enkel te doen was om een volleerd dramaturg zijne talenten te zien debiteren; doch hier is meer te smaken dan een fijn kunstgenot, — hier worden de fijnste snaren der ziel in beweging gebracht, de werking van hartstogt en de handeling der onvervalschte deugd in zulke getrouwe omtrekken wedergegeven, dat de aandachtige hoorder met inspanning tot het eind toe luistert en gesticht en getroffen huiswaarts gaat. Een avond onder het gehoor van den heer **Cremer** doorgebracht, geeft genoeglijk herdenken voor langen tijd en aan welgeplaatste harten een blijvenden goeden indruk. Wij gelooven niet te veel te verwachten, wanneer wij dezen keer den heer **Cremer** een nog grooter auditorium toewenschen dan bij zijn vorig bezoek.

Harlinger courant, 23 april 1870:

BINNENLAND.

HARLINGEN, 22 April.

Wie met ons gisteren avond de voordragt van den heer J. J. **Cremer** bezocht, is even als wij nog opgetogen en geniet nog den aangename nasmaak van het schoone en goede, in de prachtige, diep gevoelige novelle „Bruur Joapik” opgesloten. Deze teekening met de pen weder te geven, — die voorstelling der natuurverschijnselen zóó te reproduceren, de afbeelding van het dravende graauwtje, van het slakken steken,

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 16 september 1870:

Op verzoek van den heer J. J. **Cremer** deelen wij gaarne meê, „dat het zijn voornemen is om binnen kort hier een openbare voordragt te houden ten behoeve van het *Roode Kruis*. Het ter voordragt gekozene stuk is een nieuwe (nog onuitgegeven) Over-Betuwsche vertelling, getiteld: *Bella Roel*.”

Algemeen dagblad van Nederland, 17 september 1870:

De heer J. J. **Cremer** zal in den loop dezer maand, ten voordeele van het *Roode Kruis*, te 's Gravenhage eene nieuwe Betuwsche novelle, *Bella Roel*, voordragen.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 22 september 1870:

Op verzoek van den heer J. J. **Cremer** deelen wij gaarne meê, „dat het zijn voornemen is om binnen kort hier een openbare voordragt te houden ten behoeve van het *Roode Kruis*. Het ter voordragt gekozene stuk is een nieuwe (nog onuitgegeven) Over-Betuwsche vertelling, getiteld: *Bella Roel*.”

22 september 1870:

Aanstaanden Maandag, den 26en dezer, des avonds te acht uren, zal den heer J. J. **Cremer**, in de zaal *Diligentia* eene voordracht houden van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling »Bella Roel”, ten behoeve van het *Roode Kruis*.

Algemeen handelsblad 23 september 1870:

middag het garnizoenshospitaal alhier wederom in
zoek vereerd.
— Aanstaanden Maandag, 26 dezer, des avonds ten 8 ure,
zal de heer J. J. **Cremer**, in de zaal *Diligentia*, een voordracht
houden van zijn nog onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling
»Bella Roel,” ten behoeve van het Roode Kruis. ...dagmorgen

Het vaderland, 28 september 1870:

dadene behoort ook de gisterenavond in de zaal van *Diligentia* door den heer J. J. Cremer gehouden voordracht eener nieuwe Over-Betuwsche novelle, getiteld *Bella Roel*; een weldaad voor de gewonden en zieken op slagveld en lazareth, maar waaraan zich tegelijk het talrijk publiek, dat de zaal geheel vulde, kwam te goed doen. Wij durven verzekeren, dat deze nieuwe Over-Betuwsche novelle niet bij de vorige achterstaat.

Evenals in 't *Pauwenveerke* speelt ook de boerenhoogmoed of verwaandheid, welhaast tot waanzin geklommen, in *Bella Roel* de hoofdrol, hier echter geen verwaandheid op geld, maar op boeren-wies-geleerdheid." — Govert Ros van 't Hoenderarf is rijmelaar, en verbeeldt zich dichter te zijn. In handen van zelfzuchtige vrienden — echte typen van *nos bons villageois*, — die op de dwaasheid van den rijken jongen boer speculeeren, ziet hem zijn goede engel Bella Roel, door hem ter wille van zijn roem als »Govert Ros, den dichter" verstooten, van dwaasheid tot krankzinnigheid voortgezweept, totdat zij het is, die hem redt, wanneer de brand uit het broeiend hooi op het verwaarloosde Hoender-arf, een einde dreigt te maken aan het leven van den »armen krankzinnigen mins." — Eind goed al goed! is natuurlijk ook op deze novelle toepasselijk.

De heer Cremer is teekenaar-moralist, en als hij zijn novellen voordraagt, daarenboven acteur.

Vandaar, dat de meest aangrijpende passages steeds die zijn, waar hij zijn hoofdpersonen in de eenzaamheid bespiedt en het spel hunner gewaarwordingen en hartstochten vertoont. Bella bij de waai-kolk, Bella in het karnhuis; Govert op »z'n studeerkaomer," naar de kast gaande en zich voor den spiegel een witten das aanpassende, tegen dat men hem burgemeester zal maken; het geheele tooneel in het karnhuis tusschen Bella en Govert, na den avond, waarop Govert zijn woord aan zijn meisje gebroken heeft om 't gedicht in den zak te houden; dat alles behoort tot de beste stukjes, die Cremer ooit gemaakt heeft. En wat de stukken betreft, waar de moralist bij den teekenaar bijna geheel op den achtergrond treedt, de grootere teekeningen, daaronder noemen wij in de eerste plaats het schetsje, waarmee het verhaal opent, de eerewacht van het »boeren jong-volk" te paard, langs den dijk dravende om den nieuwen burgemeester te gaan inhalen, terwijl Bella tegen de glooiing van den dijk bij een boom staat; voorts het geheele feest bij den burgemeester, die zoo natuurlijk blijft steken in zijn »anspraak." Over de onzes inziens dikwijls te gezochte en overdreven symboliek, die de heer Cremer in allerlei details tot opsiering van zijn, door hun eenvoudigheid zoo ware, tafereeltjes uitstrooit, willen wij niet twisten: quaestie van smaak! De gesprekken, alleenspraken en overleggingen, die hier en daar voorkwamen, hadden, meenden wij op te merken, korter kunnen zijn, of althans meer afwisseling kunnen aanbieden.

Maar zoo het publiek van tijd tot tijd minder opgewekt scheen, wanneer Govert en Bella rustig aan 't praten waren; of wanneer over de *Heibloesems en vruchten* als titel van Goverts gedichtenbundel en als wezenlijke benaming van graan en veldvruchten, of over het tjlpen der musschen nevens den zang van den nachtegaal gefilosofeerd werd; of wanneer de waanzinnige over Koning David en Salomo aan 't mijmeren was; zoo wijte de heer Cremer het slechts daaraan, dat het publiek is gelijk de kinderen, die als men hun zoo fraai als de heer Cremer dat doet, de tooverlantaarn van 't Overbetuwsch menschenleven vertoond heeft, ongeduldig worden, wanneer de toelichting een oogenblik »het volgende tafereeltje" wat lang ophoudt.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 28 september 1870:

Waar en hoe uitgegeven: Rotterdam.

Over veel drong de heer J. J. **Cremer** zijn over Oyer-Betawische vertelling *Bella Noel*, om een zeer talrijk publiek in *Delft* voor. Verleugde men die groote schare van hoorders niet ter wille van het *Aloude Kraie*, in welks in de opbrengst zal vloeijen, niet minder voor en grootten sprekter was om dat vernieuwel bijk en verandering zijner gaven van auteur en acteur niet wist.

De novelle was schoon van vorm en treffend van inhoud.

Het beeld der liefschijnende bovenschoonheid, de helle van het verhaal, werd ons in de uitlokkende klanken vernomen; haar diep gevoel, dat in geen helle kon temmen zijn, welke niet ter leidschijnheid was gekomen en tot geen ending is staat bleek, trok toch niet minder en aan, dan haar lieflijke schoonheid. Bella lei, terwijl in eenzaamigen kring opgevoed en leede, stond den grooten strijd der menschheid, den tusschen het hoogen en lagere leven, en voor haar deel; het hoogste triomfende en in helle werd gevolgd, die zich aan een onverschillen herten moet.

Ook de figuur van Groot was sterk en krachtig en uit. Zijn inwendige worsteling, waarbij het in den strijd tusschen zijn eigenlijke en zijn wil van Bella, hield tot den einde toe omme niet gebod. Als de zelfacht het bij hem was, velen wij ons, ook ter wille van Bella, diep inden. De schr. had een overwinning behaald. Aldus wij gaarne een andere ontknooping dan ter de stammen geven, toch was een beredigd einde, dat Bella met Groot verenigde, ook in alre gelukkig gekoren en droeg vaker en vaker toe bij, om **Cremer** bij het scheiden der toezichting te versterken.

Dagblad van Zuid-Holland en sGravenhage, 30 september 1870:

Wij vernemen dat de voordragt, gehouden door den heer J. J. **Cremer**, na aftrek van onkosten, heeft opgebracht f385.25, welke som door hem aan den penningmeester van het Hoofdc Comité alhier is toegezonden.

Het vaderland, 30 september 1870:

De voordracht, gehouden door den heer J. J. **Cremer**, heeft na aftrek van onkosten opgebracht f385,25, welke som door hem aan den penningmeester van het Hoofdc Comité alhier is toegezonden.

Apeldoornsche courant, 1 oktober 1870:

Plaatselijk nieuws.

Het concert, den 23sten dezer door eenige jeugdige dilettanten ten voordeele van het *Rode Kruis* en van de algemeene commissie voor armenverzorging alhier gegeven, werd door vele belangstellende ingezetenen bijgewoond. Ons van alle kritiek onthoudende, stippen wij alleen aan, dat het pianospel der jonge dames, of in vereeniging met de heeren uitgevoerd, werkelijk schoon moest worden genoemd. Ook het obligaat op de viool door den jeugdigen R. droeg de algemeene goedkeuring weg, dat mede het geval was met het door den heer E. voorgedragen zangstuk. Het grootste gedeelte van den avond werd echter ingenomen door eene voordragt van het „blinkende haantjen” van **Cremer** door den heer v. d. H., aan wien het gelukken mogt de vergadering te boeijen door de juiste wijze, waarop hij dit, in het *Betuwsche* dialect zoo moeilijk voor te dragen stuk, had weten te vatten en voor te dragen. Om kort te zijn, het is wederom, zooals wij eene zekere dame hoorden zeggen „een zeer lieve avond geweest,” waarmede voorzeker allen, die daarbij tegenwoordig zijn geweest, volmondig zullen instemmen.

Het concert heeft na aftrek van eenige kleine uitgaven, de som van bijna f 82.— opgebracht.

Arnhemsche courant, 10 oktober 1870:

— De reeks winter-concerten en lezingen van de Vereeniging *Utile dulci* zal den 25sten dezer maand geopend worden door eene voordragt van den heer J. J. **Cremer** uit 's Gravenhage.

Zutphensche courant, 18 oktober 1870:

Doetinchem, 16 Oct. Vrijdag 11 dezer had alhier de eerste volkslezing plaats van wege het Departement *Doetinchem* der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, en wel in het societeitslocaal, door het bestuur der societeit welwillend voor dit doel afgestaan, daar het vroeger gebruikte loaal te klein bleek te zijn wegens de drukke opkomst van het publiek. Als spreker trad op de heer ter Kuile, predikant te Halle bij Zelhem, die het publiek onthaalde op een voordracht van de welbekende novelle van **Cremer** „het Paauwenveerke”, dat, voorgedragen in het *Betuwsch* dialect, algemeen zeer goed voldeed en zoowel de leden als het volk een genoegelijken avond verschaftte. In plaats van zes zullen in deze winter twaalf volkslezingen gehouden worden, die wij hopen dat allen even druk zullen bezocht worden.

Zutphensche courant, 29 oktober 1870:

Doesborgh, 25 Oct. Even als het vorige jaar heeft zich hier eene commissie gevormd met het doel dezen winter een vijf- of zestal lezingen te doen plaats hebben. De lijsten ter inteekening hebben daarvoor gecirculeerd en vrij algemeen heeft men daarvan gebruik gemaakt. Heden had de eerste lezing plaats; de heer **Cremer** trad als spreker op, en droeg op de hem eenige wijze »Bruur Joapik» voor. Het publiek heeft genoten en de commissie komt den dank toe, dat zij deze spreekbeurten op zoo waardige wijze heeft geopend.

26 Oct. Heden had

Provinciale Noordbrabantsche en sHertogenbosche courant, 8 november 1870:

Zalt-Bommel 5 Nov. De heer J. J. **Cremer**, die in het vorige wintersaizoen elders zoo groote lauweren mogt behalen voor de uitstekende en weergaloos plastische wijze, waarop hij zijne Betuwsche novellen voordraagt, zal aanstaanden vrijdag avond ten 7 ure, op daartoe ontvangen uitnoodiging, ook hier ter stede eene voorlezing houden.

Wij meenen dat het velen aangenaam zou kunnen zijn dit bericht te vernemen, ten einde het vroeger genotene nogmaals te kunnen genieten.

Arnhemsche courant, 28 november 1870:

DE COMMISSIE VOOR DE
Kunstavonden voor den Handwerkstand,
aangemoedigd door het welslagen harer pogingen
in den afgelopen winter, is voornemens weder
Vijf Kunstavonden te organiseren.

De Heeren **CREMER** en VRUGTMAN, en
verschillende corporaties hebben welwilleend hunne
medewerking toegezegd. Op de rondgezonden
intekeningslijsten hebben een aantal stadgenoo-
ten vernieuwde blijken van sympathie gegeven,
door ons geldelijke ondersteuning toe te zeggen.
Ter beschikking van iederen inschrijver voor
f 2,50 stellen wij weder EEN KAART, die
aan één persoon tot de vijf avonden toegang
verleent.

Voor hen, aan wie de lijst nog niet mogt
aangeboden zijn, bestaat nog gelegenheid tot
intekening bij den ondergeteekende

H. A. TJEENK WILLINK,
Secretaris der Commissie

Hoornsche courant, 4 december 1870:

Door den heer Heule wordt ons medegedeeld, dat
op veelzijdig verzoek de heer J. J. **Cremer** uit 's Gra-
venhage het voornemen heeft, in den loop der maand
Januari 1871 eene voordracht alhier te houden. Ter
bereiking van dit voornemen zullen eerlang inteeke-
ningslijsten aan de ingezetenen van deze gemeente en
omstreken worden aangeboden.

Arnhemsche courant, 13 december 1870:

— De wintervermakelijkheden hebben een aan-
vang genomen. **Cremer** is aan een talrijke schaar
zijn »Bella Roel» komen voordragen, die door
zijn voortreffelijk gebarenspeel, als altoos, geboeid
heeft, maar anders wat gechargeerd werd ge-
vonden. Verder wisselen muzikale voordragten
en moderne godgeleerde lezingen elkander af; de
laatste schijnen echter minder toeloop dan vroe-
ger te vinden.

Zie ook brief aan Th Jorissen van 4 september 1870 over een voordracht in Doesburg.

Hooggachte Heer!

Gister avond ben ik van een Zomer-
uitstap in den Haag terug gekomen, en haast
mij nu tot zeer vriendelijke brieven te be-
antwoorden.

De kennismaking met het Doesburgsche
publiek is mij zeer best bevallen. Dat
ik die seergaarne wil vernemen.

Voor zoveel ik op dit moment kan
nagaan, bestaat er bij mij nog "De laatste
help van October" geen bezwaar. Wat kunt
u indien ik provisioneel aantekende:

"Doesburg's leen. dinsdag 26 Oct. 1870."

Uw rechte vriendelijke aanbod om van uw
gastvrijheid gebruik te maken, zou ik zeer
gaarne aannemen, doch moet niet in het
verre of de families Doyers, die mij in

Twentsche courant, 26 november 1870:

Te Arnhem zullen in dezen winter kunstavonden
voor den handwerkstand worden gegeven. Tot mede-
werking daartoe hebben zich bereid verklaard de heeren
J. J. **Cremer** en J. A. Vrugtman, het Natuurkundig
genootschap, de liedertafel Euterpe, het kunstlievend
genootschap Eloquentia en de zangschool ter dier stede

Het vaderland, 23 december 1870:

* **Groningen**, 20 December. — Hedenavond trad de heer J. J. **Cremer** van 's Hage in de groote zaal der Sociëteit de Harmonie als spreker op. Zijne novelle »*Kruuzemuntje*,» voldeed zooals alles van dien schrijver, uitstekend, en het is waarlijk te bejammeren dat het Groningsche publiek, dat, te oordeelen naar de volle gehoorzaal, zoo gaarne naar den gevierden spreker luistert, slechts eenmaal 's jaars gelegenheid wordt gegeven, de talenten van den heer **Cremer** te bewonderen.

Laatst bijgewerkt: 14 januari 2022.

www.jacobcremer.nl